

Havkalova, N. L., and Chystiakova, A. V. *Osoblyvosti upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu v umovakh ekonomiky znan* [Features of intellectual property in terms of the knowledge economy]. Kharkiv: Vyd-vo KhNEU, 2013.

Husakovska, T. O. "Upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu pidpryemstva" [Intellectual Property Management business]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2009.

Klebanova, T. S. et al. *Obgruntuvannia hospodarskykh rishen i otsiniuvannia ryzykiv* [Justification business decisions and risk assessment]. Kharkiv: Vyd. KhNEU, 2010.

Kalinina, V. N., and Solovev, V. I. *Vvedenie v mnogomernyy statisticheskiy analiz* [Introduction to Multivariate Statistical Analysis]. Moscow, 2003.

Mukhopad, V. I. *Intellektualnaia sobstvennost v mirovoy ekonomike znaniy* [The intellectual property in the global knowledge economy]. Moscow: Rossiyskiy gosudarstvennyy institut intellektualnoy sobstvennosti; NII shkolykh tekhnologiy, 2009.

Tsybulyov, P. M. et al. *Upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu* [Intellectual Property Management]. Kyiv: KIS, 2005.

Uvarova, V. I., and Shumetov, V. G. "Ispolzovanie metoda analiza ierarkhiy" [The use of analytic hierarchy process]. *Sotsiologicheskie issledovaniia*, no. 3 (2001): 104-109.

УДК 658.15:669.013:005.591.6(477)

ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОГО СТАНУ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ГАЛУЗЕВОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ

© 2015 ДЕНИСОВ К. В.

УДК 658.15:669.013:005.591.6(477)

Денисов К. В. Оцінка показників фінансового стану металургійних підприємств України як передумова інноваційної галузевої промислової політики

Метою статті є здійснення ґрунтовного дослідження фінансового стану металургійних підприємств України в умовах необхідності розробки та реалізації інноваційної промислової політики з оновлення основних виробничих потужностей. Проаналізовано фінансово-економічні показники діяльності металургійних підприємств протягом 2011 – 2013 рр., виділено проблеми з власним капіталом і оборотними активами та джерела їх походження. Такими визначено зростання від'ємного фінансового результату до оподаткування, скорочення власного капіталу та обсягу доходу від реалізації. Останнє негативно вплинуло на стан соціально-трудова відносин на металургійних підприємствах через обмеження можливостей для зростання витрат на заробітну плату. Доведено, що нормативним показником фінансового стану відповідає лише показник поточної ліквідності, хоча він знижується через проблеми з оборотними активами. Обґрунтовано необхідність застосування промислової політики для вирішення існуючих проблем і подолання наявних диспропорцій. Запропоновано авторське визначення поняття «промислова політика», визначено її завдання з метою підвищення фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності та соціальної відповідальності металургійних підприємств.

Ключові слова: металургія, фінансовий стан, власний капітал, оборотні активи, промислова політика, модернізація, пріоритети, прибутковість.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Формул.:** 6. **Бібл.:** 27.

Денисов Костянтин Вікторович – кандидат економічних наук, викладач кафедри міжнародної економіки та економічної теорії, Запорізький національний університет (вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, 69600, Україна)

E-mail: denisovkv@ukr.net

УДК 658.15:669.013:005.591.6(477)

Денисов К. В. Оценка показателей финансового состояния металлургических предприятий Украины как предпосылка инновационной отраслевой промышленной политики

Целью статьи является исследование финансового состояния металлургических предприятий Украины в условиях необходимости разработки и реализации инновационной промышленной политики обновления основных производственных мощностей. Проанализированы финансово-экономические показатели деятельности металлургических предприятий за период 2011 – 2013 гг., на основании чего были выделены проблемы дефицита собственного капитала и оборотных средств, а также причины их возникновения. Такими являются увеличение показателя отрицательного финансового результата, сокращение собственного капитала и дохода от реализации продукции. Последнее негативно повлияло на состояние социально-трудовых отношений в отрасли из-за сокращения потенциала для увеличения заработной платы. Доказано, что лишь показатель текущей ликвидности отвечает нормативным значениям, хотя и он снижается из-за наличия проблем с оборотными активами. Аргументирована необходимость применения промышленной политики для разрешения имеющихся проблем и ликвидации диспропорций. Предложен авторский подход к понятию «промышленная политика», определены ее задачи с целью повышения финансовой устойчивости, платежеспособности, деловой активности и социальной ответственности металлургических предприятий.

Ключевые слова: металлургия, финансовое состояние, собственный капитал, оборотные активы, промышленная политика, модернизация, приоритеты, прибыльность.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Формул.:** 6. **Библ.:** 27.

Денисов Константин Викторович – кандидат экономических наук, преподаватель кафедры международной экономики и экономической теории, Запорожский национальный университет (ул. Жуковського, 66, Запорожье, 69600, Україна)

E-mail: denisovkv@ukr.net

UDC 658.15:669.013:005.591.6(477)

Denysov K. V. Evaluation of the Indicators of Financial Status of Ukrainian Iron and Steel Enterprises as Precondition for Innovative Sectoral Industrial Policy

The article is aimed to explore the financial state of the iron and steel enterprises of Ukraine in the context of need to develop and implement innovative industrial policy of updating the basic production facilities. The financial and economic performance indicators for iron and steel enterprises in the period of 2011-2013 have been analyzed and, based on the obtained results, the problems of shortage of both equity capital and current assets, as well as their causes have been allocated. These are the increase of the negative indicator of financial pretax result, the reduce in both equity capital and income from product sales. The latter had a negative impact on the status of social-labor relations in the sector because of reduced potential to increase the wages. It has been proven, that only the indicator of current liquidity meets the normative values, although it is declining as result of problems with negotiable assets. The necessity of applying industrial policy for resolution of problems as well as elimination of disparities has been reasoned. The author's approach to the concept of «industrial policy» has been proposed, its objectives with a view to improving the financial strength, solvency, business activity and social responsibility of iron and steel enterprises have been defined.

Key words: iron and steel, financial status, equity capital, current assets, industrial policy, modernization, priorities, profitability.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Formulae:** 6. **Bibl.:** 27.

Denysov Kostyantyn V. – Candidate of Sciences (Economics), Lecturer of the Department of International Economics and Economic Theory, Zaporizhzhya National University (vul. Zhukovskogo, 66, Zaporizhzhya, 69600, Ukraine)

E-mail: denisovkv@ukr.net

У нинішніх умовах вчергове постало питання необхідності реалізації масштабних структурних реформ у промисловому секторі України. Відсутність останніх ставить під загрозу подальшу конкурентоспроможність національної економіки не лише на зовнішньому, але і на внутрішньому ринках. Передувати реформам має ретельний аналіз існуючих проблем, що дозволить визначити джерело їх походження та спростити пошук шляхів вирішення. Одним із етапів такого аналізу є оцінка фінансового стану промислових підприємств і дослідження його динаміки.

Методики оцінки фінансового стану підприємств розглядали Непочатенко О. О., Поддєрьогін А. М., Данилов О. Д., кол. авторів під ред. Даниленка А. І., Островська О. А., Цал-Цалко Ю. С., Сметанюк О. А., Приймак С. В., Верланов О. Ю., Головка І. В., Рузакова О. В., Фартушний І. Д., Зигрій О. В., Захарова Н. Ю., Музиченко А. О. [1–16].

Аналіз робіт указаних авторів засвідчив відсутність актуальних оцінок фінансового стану підприємств металургійної галузі України, що й обумовило вибір даної теми дослідження.

Мета статті – проведення оцінки фінансового стану металургійних підприємств України, виділення основних проблем і причин їх утворення.

Для поданого нижче дослідження використовуємо методику, що наведена Шаблистою Л. М. у роботі [4, с. 117–118] (табл. 1).

На підставі цієї методики та за допомогою даних державної статистики проведемо оцінку фінансового стану металургійних підприємств України за 2011–2013 рр. Це дозволить вирішити такі завдання:

- ✦ визначити відповідність фінансових показників встановленим нормативам;
- ✦ відслідкувати динаміку зміни фінансового стану металургійних підприємств в цілому та окремих показників за період 2011–2013 рр.

З аналізу даних табл. 2 можна побачити, що зміна фінансово-економічних показників діяльності металургійних підприємств не має чіткої визначеної динаміки. За більшістю показників (6 із 10) зафіксовано висхідну

динаміку, однак це не є свідченням тривалого поліпшення стану галузі.

Фінансовий результат до оподаткування у 2013 р. порівняно з 2011 р. знизився у 4,7 разу. Сума чистого збитку за аналогічний період зросла у 2,2 разу. Причиною тому є тривале падіння обсягів виробництва (індексу фізичного випуску) внаслідок скорочення зовнішнього попиту, залежність галузі від якого є критичною. Вагомою причиною слід вважати збільшення витрат на сировину (через її подорожчання на світових і національному ринках) і оплату послуг з вантажних перевезень.

З меншення показника оборотних активів (–11,5%) головним чином пояснюється скороченням поточних фінансових інвестицій на 813,0 млн грн. Найбільшого падіння зазнав показник доходу від реалізації (–22,1%), причиною чому є падіння цін на продукцію, скорочення зовнішнього попиту, а за ним і обсягів виробництва. В абсолютних показниках скорочення доходу від реалізації протягом аналізованого періоду складало 65,03 млрд грн. Ця сума перевищує загальні витрати підприємств на заробітну плату та відрахування на соціальні заходи (62,0 млрд грн) протягом 2011–2013 рр. [19, с. 111]. Іншими словами, через падіння обсягів реалізації продукції металурги недоотримали свою кількарічну заробітну плату. Соціальні наслідки такої ситуації з доходами працівників галузі потребують більш ґрунтованого дослідження та оцінки в подальших роботах науково-експертного товариства.

Визначимо рентабельність капіталу та динаміку зміни її значень за аналізований період.

$$PK_{2011} = \frac{-2573,1}{75623,4} = -0,034 < 0,2;$$

$$PK_{2012} = \frac{-15954,1}{86623,8} = -0,18 < 0,2;$$

$$PK_{2013} = \frac{-12081,5}{72828,6} = -0,166 < 0,2.$$

Розрахований показник *PK* не відповідає існуючим нормативам. Результати розрахунків демонструють

Таблиця 1

Оціночні показники фінансового стану підприємств

Показник	Методика розрахунку	Оцінка показника	
		За нормативом	За динамікою
1. Рентабельність власного капіталу	PK = фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування / власний капітал	0,2	+/-
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	$Kл$ = оборотні активи – витрати майбутніх періодів / поточні зобов'язання	> 0,1	+/-
3. Коефіцієнт автономії (концентрації власного капіталу)	$Kа$ = власний капітал / баланс	> 0,5	+/-
4. Коефіцієнт забезпечення власним капіталом	$Вк$ = власний капітал – необоротні активи / оборотні активи	> 0,1	+/-
5. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$Kм$ = оборотні активи – поточні зобов'язання / власний капітал	> 0,5	+/-
6. Коефіцієнт інтенсивності обороту капіталу	$Kо$ = чистий дохід (виручка від реалізації) / активи балансу	≥ 2,5	+/-

Окремі фінансово-економічні показники діяльності металургійних підприємств України (млн грн)

Показник	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2013 р./2011 р., %
Фінансовий результат до оподаткування	-2573,1	-15954,1	-12081,5	469,5
Власний капітал	75623,4	86623,8	72828,6	96,3
Чистий прибуток (збиток)	-6040,4	-16379,7	-13022,3	215,6
Оборотні активи	134754,4	127791,4	119200,1	88,5
Необоротні активи	104103,8	133230,8	130896,5	125,7
Витрати майбутніх періодів	1134,8	888,2	1219,2	107,4
Поточні зобов'язання	115280,6	108169,3	122768,2	106,5
Доход від реалізації	294304,7	252233,2	229272,2	77,9
Активи балансу	239839,6	262071,4	250187,6	104,3
Баланс	239839,6	262071,4	250187,6	104,3

Джерело: складено та розраховано автором за [17 – 19].

суттєве погіршення показника рентабельності власного капіталу металургійних підприємств протягом періоду 2011 – 2013 рр. Основною причиною тому слід вважати зростання від'ємного показника фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування – у 4,7 разу. Крім того, актуальною залишається проблема пошуку та забезпечення додаткових джерел збільшення власного капіталу на підприємствах, що зрештою неодмінно позитивно позначиться на їхньому фінансовому становищі.

Розрахуємо коефіцієнт поточної ліквідності:

$$KL_{2011} = \frac{134754,4 - 1134,8}{115280,6} = \frac{133619,6}{115280,6} = 1,16 > 0,1;$$

$$KL_{2012} = \frac{127791,4 - 888,2}{108169,3} = \frac{126903,2}{108169,3} = 1,17 > 0,1;$$

$$KL_{2013} = \frac{119200,1 - 1219,2}{122768,2} = \frac{117980,9}{122768,2} = 0,96 > 0,1.$$

Показник *KL* відповідає існуючим нормативам, до того ж суттєво перевищуючи їх. Розрахунки свідчать, що найкращий показник зафіксовано у 2012 р., найнижчий – у 2013 р. Протягом аналізованого періоду показник поточної ліквідності знизився на 17,2%. Головною причиною тому є скорочення обсягу оборотних активів на 15,5 млрд грн, що свідчить про зростання проблеми забезпеченості підприємств ліквідними активами для здійснення господарської діяльності. Вимивання оборотних активів пов'язано із затримкою своєчасного відшкодування ПДВ, а також практикою авансової сплати податків, зокрема податку на прибуток.

Розрахуємо коефіцієнт автономії (концентрації власного капіталу):

$$KA_{2011} = \frac{75623,4}{239839,6} = 0,32 < 0,5;$$

$$KA_{2012} = \frac{86623,8}{262071,4} = 0,33 < 0,5;$$

$$KA_{2013} = \frac{78828,6}{250187,6} = 0,31 < 0,5.$$

Дані розрахунків показують, що коефіцієнт автономії металургійних підприємств не відповідає норма-

тивним значенням. За аналізований період відбулося його зміщення до найнижчого рівня (0,31), що свідчить про суттєве обмеження можливостей підприємств вирішувати фінансові питання за рахунок власного капіталу, обсяг якого зменшився на 2,8 млрд грн. У даному випадку актуальними є ті ж проблеми, що і для показника *PK* – рентабельності капіталу.

Визначимо коефіцієнт забезпечення власним капіталом:

$$BK_{2011} = \frac{75623,4 - 104103,8}{134754,4} =$$

$$= \frac{-28480,4}{134754,4} = -0,21 < 0,1;$$

$$BK_{2012} = \frac{86623,8 - 133230,8}{127791,4} =$$

$$= \frac{-46607,0}{127791,4} = -0,36 < 0,1;$$

$$BK_{2013} = \frac{72828,6 - 130896,5}{119200,1} =$$

$$= \frac{-58040,9}{119200,1} = -0,47 < 0,1.$$

Негативна динаміка зміни показника забезпечення власним капіталом складає 223%, що є свідченням критичного зниження фінансової стійкості металургійних підприємств. Якщо негативна динаміка за показниками *PK* і *KA* формувалася внаслідок скорочення власного капіталу, то у випадку з коефіцієнтом *BK* найбільший «внесок» зробили необоротні та оборотні активи. Головним чином це стосується необоротних активів, вартість яких суттєво зросла після проведення попередньої переоцінки та індексації. Негативно вплинувши на коефіцієнт забезпечення власним капіталом, переоцінка та індексація необоротних активів спотворили реальну картину щодо стану основних засобів в економіці України. Зупинимось на цьому детальніше.

Ступінь зносу основних фондів (*OF*) у промисловості за підсумками 2011 р. склав 56,8% (по металургії – 63,3%). Після індексації (переоцінки) у 2013 р. маємо

такі результати: знос *ОФ* у промисловості – 56,9%, окремо по металургії – 44,7% [20, 21]. Складається враження, що вітчизняна металургія зробила інтенсивний крок у бік інноваційного розвитку, але тут виникає два слушні зауваження. Капітальні інвестиції в металургію зросли протягом аналізованого періоду на 20,1%; технічно галузь залишилася найбільш відсталою у світі (частка мартенівського виробництва – 20%) [22–24]. Причини та негативні наслідки уповільнення інноваційного розвитку промисловості через регулярну індексацію та переоцінку основних фондів обґрунтовані Парнюком В. О. у роботі [5, с. 176–196].

Розрахуємо коефіцієнт маневреності власного капіталу:

$$KM_{2011} = \frac{134754,4 - 115280,6}{75623,4} = \frac{19473,8}{75623,4} = 0,26 < 0,5;$$

$$KM_{2012} = \frac{127791,4 - 108169,3}{86623,8} = \frac{19622,1}{86623,8} = 0,23 < 0,5;$$

$$KM_{2013} = \frac{119200,1 - 122768,2}{72828,6} = \frac{-3568,1}{72828,6} = -0,05 < 0,5.$$

Коефіцієнт маневреності власного капіталу металургійних підприємств протягом 2011–2012 рр. був удвічі меншим за нормативний, а за підсумками 2013 р. – впав нижче нуля. Наслідком тому є критичне обмеження вільного власного капіталу на підприємствах, а також звуження можливостей реагування на погіршення фінансового стану. Головною причиною незадовільного стану маневреності власного капіталу металургійних підприємств є зростання поточних зобов'язань (на 6,5%, або 7,5 млрд грн) за одночасного скорочення оборотних активів (на 11,5%, або 15,6 млрд грн) і власного капіталу (на 3,7%, або 2,8 млрд грн). Зростання поточних зобов'язань викликано, серед іншого, збільшення кредиторської заборгованості та вартості залучених короткострокових банківських кредитів. Останні неодноразово залучалися підприємствами для вирішення проблем із ліквідністю внаслідок обмеженості оборотного капіталу.

Останнім розрахуємо коефіцієнт інтенсивності обороту капіталу, щоб визначити ступінь ефективності управління активами на металургійних підприємствах:

$$KO_{2011} = \frac{294304,7}{239839,6} = 1,23 \leq 2,5;$$

$$KO_{2012} = \frac{252233,2}{262071,4} = 0,96 \leq 2,5;$$

$$KO_{2013} = \frac{229272,2}{250187,6} = 0,92 \leq 2,5.$$

Розрахунки показують, що коефіцієнт інтенсивності обороту капіталу протягом аналізованого періоду мав стійку тенденцію до зменшення. Найкращий показник 2011 р. був меншим за нормативний у 2,03 разу. Головною причиною слід вважати зниження обсягів реалізованої продукції (на 22,1%, або 62,03 млрд грн), крім того, у балансі суттєво зросли поточні зобов'язання та забезпечення (+7,5 млрд грн).

Провівши відповідні розрахунки, представимо їх результати в графічному вигляді (*рис. 1*) для визначення оптимальних показників та загальної динаміки фінансового стану металургійних підприємств України протягом 2011–2013 рр.

Серед усіх проаналізованих нами показників лише коефіцієнт поточної ліквідності відповідає нормативним значенням, хоча його динаміка мала від'ємний нахил протягом 2011–2013 рр. Наближеним до нормативного є коефіцієнт автономії капіталу, але його динаміка є аналогічною до коефіцієнту поточної ліквідності. Найгірша ситуація спостерігається з рентабельністю власного капіталу (зниження у 4,9 разу) та коефіцієнтом його забезпеченості (зниження у 2,2 разу). Послаблюється спроможність металургійних підприємств ефективно управляти власними активами – збільшується розрив між нормативним і реальним значенням коефіцієнту інтенсивності обороту капіталу.

Маємо можливість зробити такі проміжні висновки з проведеного нами дослідження. Погіршення фінансового стану металургійних підприємств протягом 2011–2013 рр. відбувалося за усіма обраними в дослідженні показниками. Причиною тому виступали:

- ✦ зростання від'ємного фінансового результату галузі до оподаткування та чистого збитку;
- ✦ зменшення величини власного капіталу та оборотних активів, обсягу виручки від реалізації;
- ✦ зростання вартості необоротних активів внаслідок їх переоцінки та індексації, що певним чином спотворює реальну картину стану основних фондів у галузі;
- ✦ вимивання оборотних коштів внаслідок недосконалої податкової політики;
- ✦ збільшення поточних зобов'язань внаслідок зростання кредиторської заборгованості та обсягу залучених короткострокових кредитів від банків.

Вирішення позначених проблем вимагає розробки та реалізації комплексних і секторальних заходів, які матимуть своїм наслідком поліпшення фінансового стану металургійних підприємств. Можна із упевненістю сказати, що відповідні комплексні та секторальні заходи мають розроблятися та реалізовуватися в рамках промислової політики, яка враховуватиме особливості фінансово-господарської діяльності в галузі.

Під *промисловою політикою* ми розуміємо комплекс заходів економічної політики держави, який враховує стратегічні орієнтири інноваційного розвитку на засадах ефективного використання податкового та тарифного інструментарію активізації структурних зрушень,

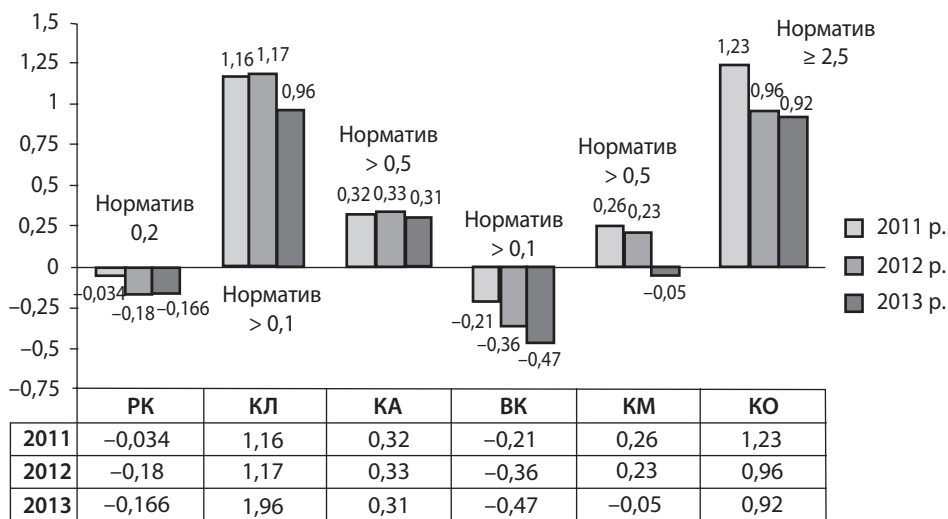

Рис. 1. Показники фінансового стану металургійних підприємств України

Джерело: розраховано автором.

що дозволяє забезпечити новий рівень участі країни в міжнародному поділі праці [24]. Для вирішення фінансових проблем металургійних підприємств промислова політика має виконати такі завдання:

- 1) створення умов для прискореної техніко-технологічної модернізації та всебічного застосування інновацій;
- 2) визначення пріоритетів для ефективного розподілу наявних фінансових ресурсів;
- 3) перетворення амортизаційних відрахувань на дієве джерело фінансування процесів комплексного оновлення чи нагромадження основного капіталу;
- 4) податкове стимулювання інвестицій в НТП із обов'язковою передачею його результатів на виробництво;
- 5) збільшення власних обігових коштів на промислових підприємствах для заміщення ними короткострокових банківських кредитів.

Для вирішення першого та другого (частково) завдань нами було обґрунтовано доцільність використання державою кредиторської заборгованості з ПДВ для покриття витрат підприємств під час реалізації інноваційних проектів [25]. Такий підхід дозволяє ефективно розподілити наявні ресурси (заборгованість із ПДВ) для забезпечення структурних зрушень у галузі в напрямку переходу до застосування маловідходних і енергозберігаючих технологій та обладнання. Це знизить собівартість продукції, що позитивно впливатиме на фінансовий результат галузі до оподаткування та сприятиме підвищенню її прибутковості.

Підвищення прибутковості створює умови для нарощування підприємствами власного капіталу, обмеженість в якому негативно вплинула на ряд показників, що були попередньо нами розраховані. Потенційно можливим також є збільшення ресурсної бази обігових коштів, що підвищить фінансову самостійність та стійкість підприємств (п'яте завдання). Нова промислова політика має забезпечити умови для спрямування прибутків на капітальні вкладення щодо оновлення існуючих і придбання нових основних фондів. Частина прибутку

обов'язково має спрямовуватися на створення нових видів продукції з глибокою переробкою та високою доданою вартістю. Це справлятиме позитивний ефект на загальний фінансовий стан металургійних підприємств. За підсумками 2013 р. додана вартість за витратами виробництва в галузі скоротилася на 4,3 млрд грн, або 13,1%. Для порівняння – аналогічний показник загалом по промисловості скоротився на 7,6% – майже удвічі менше [19, с. 215–217].

Мова йде про пільгове оподаткування тої частини прибутку, що спрямовується для цілей інноваційного розвитку. При цьому слід врахувати попередній негативний досвід пільгового оподаткування прибутку, що мав місце протягом 1999–2002 рр. згідно із Законом України «Про проведення економічного експерименту на підприємствах гірничо-металургійного комплексу України» та «Про подальший розвиток гірничо-металургійного комплексу» [26, 27]. Надані пільги, попри цільовий характер призначення для модернізації виробництва, були використані підприємствами для поповнення обігових коштів і зниження експортних цін. Результатом стало відкриття більше 30-ти антидемпінгових розслідувань на світових ринках, оскільки звільнення від сплати податків розцінюється СОТ як заборонена експортна субсидія [25].

Сьогодні, аналогічно до податкових пільг, нецільовий характер використання мають амортизаційні відрахування. Вони також використовуються підприємствами для поповнення обігових коштів з метою фінансування поточної діяльності та виконання зобов'язань. Загалом по економіці частка амортизаційних відрахувань у загальному обсязі фінансування капітальних інвестицій скоротилася протягом 2011–2013 рр. на 1% (з 17,2% до 16,2%) [22, 23]. В Україні законодавчо не врегульовано питання прискореної амортизації, відсутні умови для застосування поширених в усьому світі специфічних премій, кредитів і знижок. Ці питання потребують оперативного вирішення з огляду на необхідність прискореного переходу національної економіки до нового технологіч-

ного укладу та кардинального скорочення споживання матеріальних ресурсів, передусім енергетичних.

ВИСНОВКИ

Проведена оцінка фінансового стану металургійних підприємств України за 2011–2013 рр. засвідчила невідповідність його показників нормативним значенням. Виключенням став лише коефіцієнт ліквідності, але і його значення зазнало змін у бік зниження. Найбільше відхилення встановлено за рентабельністю власного капіталу та коефіцієнта забезпеченості власним капіталом. Дослідження показало, що обмеженість підприємств саме у власному капіталі відіграло провідну роль у погіршенні загального фінансового стану металургійних підприємств. У свою чергу, проблеми з власним капіталом є наслідком дії трьох чинників, що були виявлені під час оцінки фінансового стану галузевих підприємств: скорочення доходу від реалізації продукції, збільшення від'ємного фінансового результату до оподаткування та чистого збитку.

Проблема фінансового стану металургійних підприємств України має комплексний характер, а відтак потребує відповідного – комплексного рішення. Ним має стати промислова політика, яка охоплює широке коло питань, пов'язаних із фінансово-господарською діяльністю галузевих підприємств. Промислова політика має першочергово вирішити питання енерго- та ресурсозбереження виробничого процесу, що дасть можливість для зниження собівартості готової продукції. Це позитивно впливатиме на фінансовий результат до оподаткування та рівень прибутковості підприємств. Відтак сформулюються передумови для нарощування власного капіталу та збільшення оборотних коштів, що позитивно вплине на решту показників фінансового стану металургійних підприємств. У процесі реалізації галузевої промислової політики обов'язково слід враховувати недоліки, пов'язані з її попереднім етапом періоду 1999–2002 років. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Непочатенко О. О.** Фінанси підприємств : навч. посіб. / О. О. Непочатенко – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – 328 с.
2. **Фінанси підприємств** : підручник / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2001. – 460 с.
3. **Данілов О. Д.** Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях : навч. посіб. / О. Д. Данілов, Т. В. Паєнко. – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – 256 с.
4. **Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку** : в 3 т. (Т. 3: Фінанси підприємств: тенденції, стан і проблеми управління) / За ред. чл.-кор. НАН України А. І. Даниленка. – К. : Фенікс, 2008.
5. **Державна політика стабілізації фінансів підприємств** : монографія / [А. І. Даниленко, В. В. Зимовець, О. М. Кошик та ін.]; За ред. чл.-кор. НАН України А. І. Даниленка ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2011. – 452 с.
6. **Островська О. А.** Оцінка фінансового стану підприємств та шляхи її удосконалення (на прикладі підприємств будівельних матеріалів) : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / О. А. Островська. – Київ, 2004. – 26 с.

7. **Цал-Цалко Ю. С.** Методологія статистичного аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання : автореф. дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.03.01 «Статистика» / Ю. С. Цал-Цалко. – Київ, 2005. – 36 с.

8. **Сметанюк О. А.** Діагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація та управління» / О. А. Сметанюк. – Хмельницький, 2006. – 22 с.

9. **Приймак С. В.** Діагностика фінансового стану підприємства в системі контролінгу : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / С. В. Приймак – Київ, 2007. – 23 с.

10. **Верланов О. Ю.** Оцінка фінансового стану підприємств із виробництва машин і устаткування: питання методології та методики : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» (за видами економічної діяльності) / О. Ю. Верланов. – Одеса, 2008. – 23 с.

11. **Головко І. В.** Економічний аналіз фінансового стану підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» (за видами економічної діяльності) / І. В. Головко. – Київ, 2009. – 23 с.

12. **Рузакова О. В.** Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.11 «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці» / О. В. Рузакова. – Київ, 2009. – 25 с.

13. **Фартушний І. Д.** Порівняння моделей оцінювання фінансового стану підприємств / І. Д. Фартушний, Ю. О. Колбасюк // Економічний вісник НТУУ КПІ. – 2014. – № 11. – С. 577 – 581.

14. **Зигрій О. В.** Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі звітності: розрахунковий підхід / О. В. Зигрій // Інноваційна економіка. – 2014. – № 3. – С. 243 – 249.

15. **Захарова Н. Ю.** Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства / Н. Ю. Захарова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (Економічні науки). – 2013. – № 2 (3). – С. 128 – 133.

16. **Музиченко А. О.** До методики рейтингової оцінки фінансового стану підприємства / А. О. Музиченко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер. : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2013. – Вип. 181 (5). – С. 235 – 241.

17. **Діяльність суб'єктів господарювання – 2011** : статистичний збірник / За ред. І. М. Жук. – К. : Державна служба статистики, 2012. – 445 с.

18. **Діяльність суб'єктів господарювання – 2012** : статистичний збірник / За ред. І. М. Жук. – К. : Державна служба статистики, 2013. – 812 с.

19. **Діяльність суб'єктів господарювання – 2013** : статистичний збірник / За ред. М. С. Кузнєцова. – К. : Державна служба статистики, 2014. – 475 с.

20. **Баланс основних засобів України за 2011 рік** / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

21. **Баланс основних засобів України за 2013 рік** / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

22. **Капітальні інвестиції в Україні за 2011 рік** / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

23. **Капітальні інвестиції в Україні за 2013 рік** / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

24. **World Steelin Figures 2014** / World Steel Association [Electronic resource]. – Mode of access : <http://worldsteel.org>

25. **Денисов К. В.** Промислова політика в системі структурних перетворень у чорній металургії України : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / К. В. Денисов ; ДВНЗ «КрНУ». – Кривий Ріг, 2014. – 24 с.

26. Про проведення економічного експерименту на підприємствах гірничо-металургійного комплексу України : Закон України № 934-XIV від 14.07.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 38. – С. 338.

27. Про подальший розвиток гірничо-металургійного комплексу : Закон України № 2975-III від 17 січня 2002р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 17. – С. 122.

REFERENCES

"Balans osnovnykh zasobiv Ukrainy za 2011 rik" [The balance of fixed assets Ukraine in 2011]. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

"Balans osnovnykh zasobiv Ukrainy za 2013 rik" [The balance of fixed assets Ukraine for 2013]. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Danilov, O. D., and Paienko, T. V. *Finansy pidpriemstv u zapytanniakh i vidpovidiakh* [Finance companies in questions and answers]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2011.

Danylenko, A. I. et al. *Derzhavna polityka stabilizatsii finansiv pidpriemstv* [State policy of stabilization finance companies]. Kyiv, 2011.

Diialnist subiektiv hospodariuvannia – 2011 [The activity of business entities - 2011]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky, 2012.

Diialnist subiektiv hospodariuvannia – 2012 [The activity of business entities - 2012]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky, 2013.

Diialnist subiektiv hospodariuvannia – 2013 [The activity of business entities - 2013]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky, 2014.

Denysov, K. V. "Promyslova polityka v systemi strukturnykh peretvoren u chornii metalurhii Ukrainy" [Industrial policy in the system of structural change in the steel industry of Ukraine]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.03*, 2014.

Fartushnyi, I. D., and Kolbasiuk, Yu. O. "Porivniannia modelei otsiniuvannia finansovoho stanu pidpriemstv" [Comparing the models of evaluation of the financial situation of enterprises]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU KPI*, no. 11 (2014): 577-581.

Finansovo-monetarni vazheli ekonomichnoho rozvytku [Financial and monetary levers of economic development]. Kyiv: Feniks, 2008.

Finansy pidpriemstv [Finance companies]. Kyiv: KNEU, 2001.

Holovko, I. V. "Ekonomichnyi analiz finansovoho stanu pidpriemstva" [Economic analysis of financial condition]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.09*, 2009.

"Kapitalni investytsii v Ukraini za 2011 rik" [Capital investment in Ukraine in 2011]. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

"Kapitalni investytsii v Ukraini za 2013 rik" [Capital investment in Ukraine in 2013]. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

[Legal Act of Ukraine] (1999).

[Legal Act of Ukraine] (2002).

Muzychenko, A. O. "Do metodyky reitynhovoї otsinky finansovoho stanu pidpriemstva" [Methodologies to assess the financial condition of the company]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriya "Ekonomika, aharnyi menedzhment, biznes"*, no. 181 (5) (2013): 235-241.

Nepochatenko, O. O. *Finansy pidpriemstv* [Finance companies]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2011.

Ostrovska, O. A. "Otsinka finansovoho stanu pidpriemstv ta shliakhy ii udoskonalennia (na prykladi pidpriemstv budivelnnykh materialiv)" [Evaluation of the financial situation of enterprises and ways of improvement (for example, building materials enterprises)]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.04.01*, 2004.

Pryimak, S. V. "Diahnostyka finansovoho stanu pidpriemstva v systemi kontrolinhu" [Diagnosis financial situation of the

company controlling the system]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: spets. 08.00.08*, 2007.

Ruzakova, O. V. "Matematychni modeli ta metody otsiniuvannia finansovoho stanu pidpriemstv" [Mathematical models and methods for evaluating the financial condition of enterprises]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.11*, 2009.

Smetaniuk, O. A. "Diahnostyka finansovoho stanu pidpriemstva v systemi antykrizovoho upravlinnia" [Diagnosis financial situation of the company in the system of crisis management]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.06.01*, 2006.

Tsal-Tsalko, Yu. S. "Metodolohiia statystychnoho analizu finansovoho stanu sub'iektiv hospodariuvannia" [Methodology of the statistical analysis of the financial condition of entities]. *Avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.03.01*, 2005.

Verlanov, O. Yu. "Otsinka finansovoho stanu pidpriemstv iz vyrobnytstva mashyn i ustakuvannia: pytannia metodolohii ta metodyky" [Assessment of the financial condition of enterprises manufacturing machinery and equipment: methodological issues and techniques]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.09*, 2008.

"World Steelin Figures 2014" World Steel Association. <http://worldsteel.org>

Zakharova, N. Yu. "Metodychni pidkhody shchodo otsinky finansovoho stanu pidpriemstva" [Methodological approaches to assessing the financial situation of the company]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnogo ahrotekhnolohichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, no. 2 (3) (2013): 128-133.

Zyhrin, O. V. "Kompleksna otsinka finansovoho stanu pidpriemstva na osnovi zvitnosti: rozrakhunkovy pidkhid" [A comprehensive assessment of the financial situation of the company on the basis of statements: current approach]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 3 (2014): 243-249.